

Sisäministeriö

kirjaamo@intermin.fi

tiedoksi sari.mustiala@intermin.fi

lausuntopyyntönnö SMDno-2016-1495, 12.11.2018

Suomen ympäristökeskuksen lausunto luonnokseen valtioneuvoston asetukseksi pelastustoimesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta, valtioneuvoston asetukseksi väestösuojista annetun valtioneuvoston asetuksen 1 ja 3 §:n muuttamisesta ja sisäministeriön asetukseksi pelastustoimen suunnitelmista

Suomen ympäristökeskus lausuu asiakohdan mukaisista asetusalunokista öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan valtakunnallisen vastuuviranomaisen roolissa eikä ota kantaa väestösuojia koskevaan asetukseen.

Suomen ympäristökeskus on lausuntoa laatiessaan käyttänyt tausta-aineistona seuraavia dokumentteja:

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi pelastuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiksi muiksi laeiksi (HE 18/2018 vp)

Hallituksen esitys (HE 138/2018 vp) eduskunnalle laeiksi pelastuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiksi muiksi laeiksi annetun hallituksen esityksen täydentämisestä

Öljyvahinkojen torjuntalaki (1673/2009)

Valtioneuvoston asetus öljyvahinkojen torjunnasta (249/2014)

Laki öljysuojarahastosta (1406/2004)

Valtioneuvoston asetus öljysuojarahastosta (1409/2004)

Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Asetusalunoksen 1§ kohta 17) viittaa vielä vahvistamattoman pelastuslain (HE 18/2018 vp ja HE 138/2018 vp) 22 a – 22 c pykälisiin. Kyseiset pelastuslakiluonnoksen pykälät ovat seuraavat:

- 22 a § (HE 18/2018 vp) *Öljyvaraston haltijan velvollisuus huolehtia torjuntavalmiudesta*
- 22 b § (HE 138/2018 vp) *Suuren öljyvaraston haltijan velvollisuus huolehtia torjuntavalmiudesta*
- 22 c § (HE 138/2018 vp) *Sataman pitäjän ja rannikkoalueen toiminnanharjoittajan velvollisuus huolehtia torjuntavalmiudesta*

Suomen ympäristökeskus huomauttaa, että asetusteksti ei aseta vaatimuksia HE 18/2018 vp 22 a §:n mukaiselle öljyvaraston haltijalle, joten asetusalunoksen 1§ kohdan 17) viittaus tulisi muuttaa koskemaan vain pykälää 22 b ja 22 c.

Suomen ympäristökeskus huomauttaa myös, että asetusalunoksessa 407/2011 3 a §:n otsakkeessa tulisi selvyiden vuoksi käyttää toimijoista samoja termejä kuin lakiesityksessä käytetään, tällöin asetuksen 3 a § kuuluisi "Suuren öljyvaraston haltijan, sataman pitäjän ja rannikkoalueen toiminnanharjoittajan torjuntavalmius".

Uuden asetusalunoksen 3 a §:stä puuttuu voimassa olevan Valtioneuvoston asetuksen öljyvahinkojen torjunnasta (249/2014) 10 §:n loppuun kirjattu vaatimus siitä, "öljyn varastojen, sataman ylläpitäjän ja laitoksen toiminnan harjoittajan on huolehdittava siitä, että suunnitelma saatetaan ajan tasalle vastaamaan alueella tai toiminnassa tapahtuneita muutoksia. Tarkistettu suunnitelma on viivytystä saatettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja alueen pelastustoimen tietoon." Esitämme, että tämä vaatimus kirjattaisiin uuteenkin asetukseen sillä muutoksella, että "alueen pelastustoimen" sijaan käytettäisiin termiä "pelastusviranomaisen".

Sisäministeriön asetus pelastustoimen suunnitelmista

Pelastuslakiluonnoksen 47§:n mukaan *pelastuslaitoksen tulee laatia pelastustoimen alueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat*. Saman pykälän mukaan *merialueella tapahtuvaa alusöljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoimintaa koskevat suunnitelmat laaditaan kuitenkin Rajavartiolaitoksen johdolla*. Suomen ympäristökeskuksen käsityksen mukaan asetusluonnosta sovellettaisiin kokonaisuudessaan myös Rajavartiolaitoksen johdolla merialueille laadittavien alusöljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoiminnan suunnitelmien laadinnassa. Tätä pidämme kannatettavana, sillä yhtenevä rakenne eri tahojen laatimien suunnitelmien välillä helpottaa suunnitelmien soveltamista erilaisissa onnettomuusilanteissa.

Lausuntopyynnön mukana toimitettiin 7.11.2018 päivätty muistio *Sisäministeriön asetus pelastustoimen suunnitelmista*. Kyseisessä muistiossa mainitaan seuraavat seikat, jotka tulee määrittää asetuksen 4 §:n 1 momentin 9 kohdan nojalla Rajavartiolaitoksen johdolla merialueille tehtäviin suunnitelmiin:

- 1) *Rajavartiolaitoksen ja pelastuslaitosten välinen torjuntatöiden johtamisvastuun raja rannikon edustalla olevalla merialueella. Raja olisi selvyuden vuoksi tarpeen määrittellä koordinaatein ilmaistuna.*
- 2) *Torjuntakaluston varastojen kunnossapitovastuu.*
- 3) *Torjuntakaluston hankkiminen sekä siihen ja torjuntakaluston käytön yhteensovittamiseen liittyvä yhteistyö Rajavartiolaitoksen ja pelastuslaitosten kesken.*

Suomen ympäristökeskus esittää, että tämä kolmikohtainen lista lisättäisiin asetukseen esimerkiksi omana momenttinaan eli vastaavalla tavalla kuin 4§:n 1 momentin 1 osalta on asetusluonnokseen kirjattu. Lisäksi huomautamme, että Rajavartiolaitoksen ja pelastuslaitoksen välisen johtamisvastuurajan tulisi olla sellainen, että sen määritelmästä voidaan tarvittaessa esimerkiksi sääolosuhteiden vuoksi poiketa.

Suomen ympäristökeskuksen käsitys on, että lakiluonnoksen lause *merialueella tapahtuvaa alusöljyvahinkojen ja aluskemikaalivahinkojen pelastustoimintaa koskevat suunnitelmat laaditaan kuitenkin Rajavartiolaitoksen johdolla* tulee tulkita niin, että merellisten pelastuslaitosten laatimissa pelastustoiminnan suunnitelmissa ei tulla mitenkään määrittelemään alusöljy- tai aluskemikaalivahinkojen pelastustoimintaa, vaan jatkossa Rajavartiolaitoksen johdolla laaditut suunnitelmat olisivat ainoat, joissa kuvataan pelastustoiminta merialueiden alusöljy- ja aluskemikaalivahinkoihin liittyvässä pelastustoiminnassa. Suomen ympäristökeskus huomauttaa, että pelastuslaitosten suunnitelmissa tulisi kuitenkin olla maa-alueilta - esimerkiksi laitoksilta - mereen päätyvien öljyvahinkojen torjuntasuunnitelma.

Suomen ympäristökeskuksen näkemyksen mukaan olisi tarpeen nimetä se taho, jonka johdolla laaditaan Saimaan syväväylällä tapahtuvien alusöljyvahinkojen pelastustoimintaa koskeva suunnitelma.

Tästä asetusluonnoksesta puuttuu maininta siitä, milloin suunnitelmien tulee olla valmiina. Samoin olisi tarpeen määrittellä se, kuinka kauan nykyiset pelastuslaitosten öljyntorjuntasuunnitelmat ja alueelliset öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan yhteistoimintasuunnitelmat ovat voimassa.

Lisäksi huomautamme, että nykyisissä pelastustoimen öljyntorjuntasuunnitelmissa oleva öljyntorjuntakaluston hankintasuunnitelmat sekä henkilöstön öljyntorjunnan koulutussuunnitelmat ovat öljysuojarahastolle sen taloussuunnittelun perusta ja öljysuojarahasto tarvitsee tällaisia kustannussuunnitelmia jatkossakin rahaston varojen käyttösuunnitteluun (laki öljysuojarahastosta (1406/2004) 17 § *Korvaus torjuntakaluston hankkimisesta ja torjuntavalmiuden ylläpidosta*).

Vesikeskuksen johtaja

Ylitarkastaja

Anna-Stiina Heiskanen

Heli Haapasaaari

TIEDOKSI

SYKE:n kirjaamo